

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Фандрайзингова
діяльність та інвестування»
для здобувачів вищої освіти
спеціальності: 076 «Підприємництво та торгівля»
за освітньою програмою:
«Підприємництво, інтернет-трейдинг та туристичний бізнес»
рівень підготовки Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

УДК 336.56/.57+330.322(072)

Ф 21

*Рекомендовано до друку вченою радою економічного факультету
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № ____ від « ____ » _____ 2025 р.)*

Рецензенти:

Н. В. Поліщук, д-р екон. наук, проф., кафедри фінансів і банківської справи
Донецького національного університету імені Василя Стуса;

В. В. Томчук, канд. екон. наук, доц., кафедри обліку, аналізу і аудиту Донецького
національного університету імені Василя Стуса.

Ф 21 Фандрайзингова діяльність та інвестування: методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти, спеціальності: 076 «Підприємництво та торгівля» за освітньою програмою: «Підприємництво, інтернет-трейдинг та туристичний бізнес» рівень підготовки Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Ю. В. Солоненко. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2025. 31 с.

УДК 336.56/.57+330.322(072)

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2025
© Солоненко Ю.В., 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	3
МОДУЛЬ 1. Фандрайзингова діяльність	
Тема 1. Стратегії фандрайзингу: методи залучення фінансування.	
Практична робота № 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу.....	5
Тема 2. Грантове фінансування: можливості та принципи отримання грантів.	
Практична робота № 2. Сутність і основні поняття грантрайтингу.....	6
Тема 3. Фінансове планування у фандрайзингових проєктах.	
Практична робота № 3. Ресурсне планування і складання бюджету проєкту.....	7
Тема 4. Робота з зацікавленими сторонами та управління ризиками у фандрайзингових проєктах.	
Практична робота № 4. Аналіз зацікавлених в грантовому проєкті сторін. Взаємодія проєкту з ними. Ризики і чутливість до конфліктів.....	8
Тема 5. Моніторинг, оцінювання ефективності та звітність у фандрайзингу.	
Практична робота № 5. Моніторинг та оцінювання ходу і результатів виконання проєкту. Індикатори результатів і сталість проєкту. Звітність за проєктом.....	10
МОДУЛЬ 2. Інвестування	
Тема 6. Оцінка вартості грошей у часі та фінансові розрахунки.	
Практична робота № 6. Визначення вартості грошей в часі та її використання у фінансових розрахунках.....	12
Тема 7. Методи аналізу інвестиційних ризиків та способи їх мінімізації.	
Практична робота № 7. Управління інвестиційними ризиками та методи їх оцінки.....	17
Тема 8. Формування та управління інвестиційним портфелем.	
Практична робота № 8. Управління формуванням інвестиційних ресурсів.....	22
Тема 9. Інвестування в нерухомість: аналіз привабливості об'єктів.	
Практична робота № 9. Інвестування в нерухомість: аналіз вигод та ризиків інвестування в нерухомість.....	24
Тема 10. Моніторинг та оцінка ефективності інвестиційних проєктів.	
Практична робота № 10. Аналіз результатів та рекомендації щодо інвестування в об'єкти нерухомості.....	26
Методичні вказівки до виконання самостійної роботи (індивідуальне науково-дослідне завдання).....	29
Список рекомендованої літератури.....	30

ВСТУП

Фандрайзингова діяльність та інвестування є ключовими складовими сучасного фінансового менеджменту, які спрямовані на залучення ресурсів та їх ефективне розміщення для забезпечення сталого розвитку організацій, проєктів і підприємств. Успішне опанування цих дисциплін дозволяє студентам сформувавши необхідні компетенції для розробки стратегій фінансування, оцінки інвестиційних ризиків, управління фінансовими потоками та прийняття ефективних рішень у сфері залучення коштів.

Методичні рекомендації містять практичні завдання та методичні вказівки щодо їх виконання, що дозволяють закріпити теоретичні знання та сформувавши практичні навички у сфері фандрайзингу та інвестування. Структура рекомендацій поділена на два модулі:

- модуль 1. Фандрайзингова діяльність, що охоплює основи залучення фінансування, принципи грантового фінансування, фінансове планування, управління зацікавленими сторонами та оцінку ефективності фандрайзингових проєктів;

- модуль 2. Інвестування, який включає аналіз вартості грошей у часі, управління інвестиційними ризиками, формування та оцінку інвестиційного портфеля, а також аналіз привабливості об'єктів інвестування.

Кожна тема супроводжується практичною роботою, що сприяє розвитку аналітичного мислення, здатності приймати обґрунтовані рішення та застосовувати фінансові інструменти в реальних умовах. Виконання завдань дозволяє здобувачам вищої освіти наблизитися до реальних викликів, з якими стикаються організації та підприємства у процесі залучення та управління фінансовими ресурсами.

Методичні рекомендації також містять вказівки щодо виконання самостійної роботи, яка спрямована на глибше дослідження обраних тем, аналіз реальних кейсів та підготовку науково-дослідних проєктів. Це сприятиме формуванню комплексного розуміння сучасних тенденцій у фандрайзингу та інвестуванні, а також розвитку навичок самостійного аналізу та прийняття стратегічних рішень.

Застосування отриманих знань та навичок у подальшій професійній діяльності дозволить здобувачам вищої освіти ефективно працювати у сфері підприємництва, інтернет-трейдингу та туристичного бізнесу, залучення інвестицій, управління проєктами та стратегічного планування. Методичні рекомендації спрямовані на те, щоб забезпечити необхідними інструментами та знаннями для досягнення успіху у професійній діяльності.

Тема 1. Стратегії фандрайзингу: методи залучення фінансування. Практична робота 1. Сутність, принципи та основні поняття фандрайзингу

Мета роботи: Ознайомитися з основними поняттями, принципами та сутністю фандрайзингу, навчитися аналізувати та застосовувати базові підходи до залучення ресурсів.

Теоретична частина

1. Дайте визначення поняттю "фандрайзинг" та поясніть його роль у діяльності організацій.
2. Розгляньте основні принципи фандрайзингу та поясніть їх значення.
3. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте основні види фандрайзингу.
4. Дослідіть ключові джерела фінансування, які використовуються у фандрайзингу.
5. Визначте основні етапи фандрайзингової діяльності та охарактеризуйте їх.

Практична частина

1. Визначте одну благодійну або громадську організацію, яка займається фандрайзингом. Дослідіть її діяльність та методи залучення ресурсів.
2. Розробіть план фандрайзингової кампанії для конкретного проєкту (можна вигаданий або реальний), враховуючи:
 - мету та завдання кампанії;
 - цільову аудиторію;
 - основні джерела фінансування;
 - методи залучення коштів;
 - план реалізації.
3. Створіть коротке звернення до потенційних донорів (наприклад, лист-звернення або сценарій пітчінгу).

Аналітична частина

1. Проаналізуйте успішний фандрайзинговий кейс (наприклад, міжнародний або локальний) та визначте основні фактори його успіху.
2. Опишіть основні труднощі, з якими стикаються організації у процесі фандрайзингу, та запропонуйте можливі рішення.

Очікувані результати:

- розуміння основних принципів та механізмів фандрайзингу;
- вміння аналізувати та розробляти фандрайзингові стратегії;
- практичне застосування методів залучення фінансування.

Форма звіту:

- відповіді на теоретичні запитання (текстовий формат);
- аналіз організації та її фандрайзингових методів;
- опис власного плану фандрайзингової кампанії;
- аналіз успішного кейсу.

Тема 2. Грантове фінансування: можливості та принципи отримання грантів. Практична робота 2. Сутність і основні поняття грантрайтингу

Мета роботи: Ознайомитися з поняттям грантрайтингу, його основними принципами та структурою грантових заявок. Навчитися аналізувати вимоги грантодавців та розробляти базові елементи грантових пропозицій.

Теоретична частина

1. Дайте визначення поняття "грантрайтинг" та поясніть його значення.
2. Опишіть основні принципи та етапи підготовки грантової заявки.
3. Визначте ключові джерела фінансування, доступні для грантрайтингу.
4. Проаналізуйте основні помилки, які допускають при написанні грантових заявок.

Практична частина

1. Знайти інформацію про три актуальні грантові конкурси, які відповідають вашим інтересам чи темі вашої ідеї проєкту. Ви можете вибрати грантові можливості в будь-якій галузі: наука, освіта, соціальна справедливість, екологія, бізнес тощо.
2. Розробіть концепцію грантової заявки для проєктів:
 - назву проєкту;
 - мету та завдання;
 - очікувані результати;
 - цільову аудиторію;
 - орієнтовний бюджет;
 - методи оцінки успішності проєкту.
3. Складіть чернетку супровідного листа до грантової заявки.

Аналітична частина

1. Проаналізуйте успішний приклад реалізованого грантового проєкту.
2. Визначте основні виклики, з якими можуть стикатися організації під час подачі грантових заявок, та запропонуйте можливі рішення.

Очікувані результати:

- розуміння сутності грантрайтингу та його значення для залучення фінансування;
- вміння аналізувати грантові конкурси та вимоги донорів;
- практичні навички розробки концепції грантового проєкту.

Форма звіту:

- відповіді на теоретичні запитання;
- аналіз реального грантового конкурсу;
- концепція грантового проєкту;
- чернетка супровідного листа;
- аналіз успішного кейсу грантового проєкту.

Тема 3. Фінансове планування у фандрайзингових проєктах.

Практична робота 3. Ресурсне планування і складання бюджету проєкту

Мета роботи: Ознайомитися з основами ресурсного планування, навчитися складати бюджет проєкту та аналізувати витрати для ефективного використання ресурсів.

Теоретична частина

1. Дайте визначення поняття "ресурсне планування" та поясніть його значення у проєктному менеджменті.
2. Перерахуйте основні етапи ресурсного планування та коротко охарактеризуйте кожен із них.
3. Визначте ключові елементи бюджету проєкту та поясніть їх роль.
4. Охарактеризуйте основні методи оцінки витрат у проєктному менеджменті.
5. Проаналізуйте можливі ризики, пов'язані з бюджетуванням проєкту, та запропонуйте шляхи їх мінімізації.

Практична частина

1. Оберіть реальний або вигаданий проєкт та складіть ресурсний план, включаючи:
 - перелік необхідних ресурсів (матеріальні, фінансові, людські тощо);
 - оцінку їх кількості та вартості;
 - розподіл ресурсів у часі.
2. Розробіть детальний бюджет проєкту, враховуючи:
 - очікувані доходи та джерела фінансування;
 - основні статті витрат;
 - резервний фонд на випадок непередбачених витрат.
3. Складіть фінансовий звіт, що міститиме аналіз витрат і прогнозований залишок бюджету.

Аналітична частина

1. Проаналізуйте бюджет успішного проєкту та визначте фактори, які сприяли його ефективному фінансовому плануванню.
2. Оцініть, які зміни можна було б внести у ваш бюджет, щоб зробити його більш ефективним та реалістичним.

Очікувані результати:

- розуміння процесу ресурсного планування та складання бюджету;
- вміння аналізувати витрати та прогнозувати фінансові потреби проєкту;
- практичне застосування методів оцінки витрат та управління фінансами.

Форма звіту:

- відповіді на теоретичні запитання;
- розроблений ресурсний план та бюджет проєкту;
- фінансовий звіт з аналізом витрат;
- оцінка ефективності бюджету проєкту.

Тема 4. Робота з зацікавленими сторонами та управління ризиками у фандрайзингових проєктах.

Практична робота 4. Аналіз зацікавлених в грантовому проєкті сторін. Взаємодія проєкту з ними. Ризики і чутливість до конфліктів»

Мета роботи: Ознайомитися з методами аналізу зацікавлених сторін у грантовому проєкті, навчитися визначати ключові групи стейкхолдерів, оцінювати можливі ризики та розробляти стратегії взаємодії для зменшення конфліктів.

Теоретична частина

1. Дайте визначення поняття "зацікавлені сторони" у грантовому проєкті та поясніть їхню роль.
2. Перерахуйте основні групи зацікавлених сторін та охарактеризуйте їхні інтереси.
3. Опишіть методи ідентифікації та аналізу зацікавлених сторін.
4. Розгляньте принципи ефективної комунікації з різними групами стейкхолдерів.
5. Визначте можливі ризики, пов'язані з взаємодією з зацікавленими сторонами, та шляхи їх мінімізації.

Практична частина

1. Оберіть реальний або вигаданий грантовий проєкт і складіть таблицю зацікавлених сторін, враховуючи:
 - назву сторони (організація, група або окремі особи);
 - їхні інтереси щодо проєкту;
 - потенційний рівень впливу на проєкт (високий, середній, низький);
 - рівень залучення (активний, пасивний, нейтральний).
2. Проведіть SWOT-аналіз взаємодії проєкту із зацікавленими сторонами.
3. Інтерактивна вправа "Мапа ризиків" за допомогою онлайн інструменту <https://jamboard.google.com>.



Рисунок – приклад умовної схеми ризиків для проєкту

4. Розробіть план комунікації із ключовими стейкхолдерами, що містить:
 - основні канали зв'язку;
 - частоту взаємодії;
 - відповідальних осіб.
5. Визначте потенційні конфлікти, які можуть виникнути під час реалізації проєкту, та запропонуйте шляхи їх вирішення.

Аналітична частина

1. Проаналізуйте приклад успішного або проблемного проєкту з точки зору взаємодії із зацікавленими сторонами.
2. Оцініть, які заходи можна було б впровадити для покращення взаємодії та зменшення ризиків у вашому власному проєкті.

Очікувані результати:

- розуміння ролі та значення зацікавлених сторін у грантовому проєкті;
- вміння аналізувати рівень впливу та залучення стейкхолдерів;
- розвиток навичок стратегічної комунікації для мінімізації конфліктів.

Форма звіту:

- відповіді на теоретичні запитання;
- аналіз зацікавлених сторін у вигляді таблиці;
- SWOT-аналіз;
- план комунікації;
- аналіз конфліктних ситуацій та їх вирішення.

4. Підготуйте короткий звіт за результатами виконання проєкту, що включатиме:

- опис ходу виконання;
- досягнуті результати;
- використані ресурси;
- висновки та рекомендації.

Аналітична частина

1. Проаналізуйте приклад успішного моніторингу та оцінювання у відомому проєкті.
2. Запропонуйте можливі покращення у системі моніторингу вашого власного проєкту.

Очікувані результати:

- розуміння принципів моніторингу та оцінювання проєкту;
- вміння формулювати індикатори результативності;
- розвиток навичок складання звітності за проєктом.

Форма звіту:

- відповіді на теоретичні запитання;
- розроблена система моніторингу та оцінювання;
- перелік індикаторів результатів проєкту;
- план заходів для забезпечення сталості проєкту;
- підготовлений звіт за проєктом.

Тема 6. Оцінка вартості грошей у часі та фінансові розрахунки. Практична робота 6. Визначення вартості грошей в часі та її використання у фінансових розрахунках

Метою роботи є вивчення та розуміння того, як гроші змінюють свою вартість протягом часу і як це впливає на фінансові рішення. Ця концепція базується на уявленні, що гроші в нашому часі мають більшу вартість, ніж та сама сума грошей у майбутньому. Практична робота з концепцією часової вартості грошей дозволяє здійснювати оцінку і порівняння грошових потоків, отримуваних або витрачених протягом різних періодів часу. Вона допомагає визначити реальну вартість грошових сум у майбутньому, ураховуючи часову складову.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Концепція часової вартості грошей є важливим економічним принципом, який враховує те, що вартість грошей змінюється з плином часу. Цей принцип використовується в фінансовому управлінні, інвестиціях, оцінці проєктів та інших. Часова вартість грошей визначається можливістю заробити чи інвестувати гроші протягом певного періоду часу. Вартість грошових сум зменшується з плином часу через фактори, такі як інфляція, можливість заробити проценти на вкладеннях тощо. Часова вартість грошей впливає на рішення щодо інвестицій, проєктів та фінансового управління.

Для оцінки часової вартості грошей застосовуються наступні підходи:

Дисконтування – використовується для визначення поточної вартості майбутніх грошових потоків шляхом застосування дисконту до майбутніх сум;

загальний принцип - грошові суми, які отримуються у майбутньому, менш вартісні, ніж грошові суми, отримані сьогодні;

внутрішня норма доходності (IRR) - визначає рівень дисконту, при якому чиста сума грошей, отриманих від інвестиції, дорівнює нулю;

чиста сучасна вартість (NPV) - вимірює чистий приріст вартості проєкту або інвестиції шляхом обчислення різниці між поточною вартістю грошових потоків та початковими витратами.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

Для виконання практичної роботи рекомендується використовувати :

1. Майбутню вартість та величину відсотків, отриманих вкладником за умови нарахування за схемою простих відсотків (FV) розраховується за формулою:

$$FV = PV * (1 + (r * t)) \quad (1.1)$$

де: PV - початкова сума вкладу,

r - процентна ставка ,

t - кількістю років.

2. Майбутня вартість (FV) за формулою складних відсотків розраховується:

$$FV = PV * (1 + (r/100) * t) \quad (1.2)$$

де: PV - початкова сума вкладу,
r - процентна ставка,
t - кількістю років.

3. Майбутня вартість (FV) за складних відсотків (щомісячне нарахування відсотків):

$$FV = PV(1 + r/n)^{(n*t)} \quad (1.3)$$

де: PV - початкова сума,
r - річна ставка,
n - кількість періодів нарахування відсотків на рік,
t - тривалість у роках.

4. Величина відсотків (I) обчислюється як різниця між майбутньою вартістю та початковим депозитом:

$$I = FV - PV \quad (1.4)$$

5. Формула для обчислення простих відсотків:

$$A = PV * (1 + rt) \quad (1.5)$$

де: A - сума, яку отримаємо в кінці терміну,
PV - початкова сума, яку необхідно вкласти,
r - процентна ставка,
t - кількість років.

6. Для розрахунку суми на рахунку після n-років використовуємо формулу складних відсотків:

$$A = PV * (1 + r/n)^{(n*t)} \quad (1.6)$$

де: A - сума на рахунку після заданого періоду часу,
PV - початковий вклад,
r - річна процентна ставка,
n - кількість разів нарахування відсотків на рік,
t - кількість років.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Знайти розв'язок до задач:

1. На депозитний рахунок у банку розміщено 20000 грн (PV) на чотири роки (t) під 18 % річних (r). Знайдіть майбутню вартість (FV) та величину відсотків, отриманих вкладником за умови: а) нарахування за схемою простих відсотків; б) нарахування за схемою складних відсотків.

варіант	I	II	III	IV	V
PV (грн)	10000	24000	32000	15000	30000
r (%)	15	6	8	5	15
n (роки)	5	4	6	2	3

2. На депозитний рахунок у банк розміщено 35000 грн на два роки з нарахуванням за схемою простих відсотків у розмірі 15 % річних з подальшою пролонгацією вкладу на чотири роки за ставкою 16 %. Знайдіть майбутню вартість вкладу через 6 років.

Варіант	I	II	III	IV	V
Початкова сума вкладу (грн)	25000	20000	32000	24000	18000
Термін першого вкладу (роки)	5	3	2	2	2
Розмір процентної ставки першого вкладу (%)	10	15	8	7	12
Пролонгація вкладу (роки)	6	4	4	6	4
Розмір процентної ставки під час пролонгації (%)	8	5	6	5	4

3. На депозитний рахунок у банк розміщено 35000 грн на два роки з нарахуванням за схемою складних відсотків у розмірі 15 % річних з подальшою пролонгацією вкладу на чотири роки за ставкою 16 %. Знайдіть майбутню вартість вкладу через 6 років.

Варіант	I	II	III	IV	V
Початкова сума вкладу (грн)	25000	20000	32000	24000	18000
Термін першого вкладу (роки)	5	3	2	2	2
Розмір процентної ставки першого вкладу (%)	10	15	8	7	12
Пролонгація вкладу (роки)	6	4	4	6	4

Розмір процентної ставки під час пролонгації (%)	8	5	6	5	4
--	---	---	---	---	---

4. У банку розміщено 50000 грн строком на один рік за річною ставкою 18 %, з нарахуванням за схемою складних відсотків. Визначте майбутню вартість, величину отриманого відсотку та ефективну ставку для наступних варіантів нарахування відсотків:

- а) щомісячно,
- б) щоквартально,
- в) раз на півроку.

Варіант	I	II	III	IV	V
Початкова сума вкладу (P, грн)	25000	20000	32000	24000	18000
Річна ставка (r,%)	15	15	16	12	9

5. Реальна відсоткова ставка 12 % річних, очікуваний темп інфляції - 7 %. Майбутня вартість на депозитному рахунку (номінальна) через 10 років очікується в розмірі 42768 грн. Визначте чому дорівнюватиме номінальна ставка за депозитом та теперішня вартість грошових коштів?

Варіант	I	II	III	IV	V
Реальна відсоткова ставка (%)	10	10	10	10	10
Очікуваний темп інфляції (%)	3	4	5	2	3
Майбутня вартість на депозитному рахунку (номінальна) через 10 років(грн)	55000	29000	32000	42000	18000

6. Компанія планує через три роки придбати обладнання вартістю 540 тис. грн, яку суму грошових коштів потрібно покласти зараз на депозитний рахунок, якщо відсоткова ставка встановлена на рівні 15 % річних (нарахування за схемою складних відсотків)?

7. Коефіцієнт дисконтування для п'ятого року становить 0,497. Визначте відсоткову ставку.

8. Вам пропонується інвестувати кошти з гарантією подвоїти їхню кількість через чотири роки. Яка відсоткова ставка доходу таких інвестицій?

9. Яку суму необхідно розмістити на депозитному рахунку під 19 % річних, щоб через 10 років придбати квартиру вартістю 100 тис. у. о.?

10. Яка сума коштів є переважною за ставки 12 % - 20 тис. грн сьогодні, чи 40 тис. грн через шість років?

Завдання 2. Знайти роз`вязок задач

1. Яку суму варто вкласти в банк під 7 % річних за простою і складною ставкою на 3 роки, щоб до кінця зазначеного терміну одержати 2000 грн.?
2. Розрахуйте, яка сума буде на рахунку, якщо 27 000 грн вкладено на 33 роки під 13,5 % річних. Проценти нараховуються кожні півроку.
3. Інвестор придбав акції 15 серпня 2009 року за ціною 15,7 грн, продав 27 квітня 2011 року за ціною 25,9 грн, 10 березня інвестор отримав дивіденди в розмірі 2,3 грн на акцію. Визначте середньорічну сукупну (кінцеву) дохідність акції.
4. Визначте розмір позики на будівництво житла строком на 3 роки під складну ставку 16% річних, якщо нарощена сума кредиту становить 96 000 грн..
5. Яка сума має перевагу при ставці 9 % річних - 1000 грн. сьогодні чи 2000 грн. через 8 років?

Завдання 3. Сформуйте висновок щодо результатів досягнення поставленої мети практичної роботи. Сформуйте звіт.

Тема 7. Методи аналізу інвестиційних ризиків та способи їх мінімізації. Практична робота 7. Управління інвестиційними ризиками та методи їх оцінки

Метою роботи є може набуття практичних навичок щодо комбінації підходів і методів управління інвестиційними ризиками відповідно до конкретних вимог та обставин дослідження та методів їх оцінки.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Управління інвестиційними ризиками є важливою складовою ефективного інвестиційного процесу. Відноситься до нього виявлення, оцінка, контроль і зниження різноманітних ризиків, що можуть вплинути на досягнення поставлених фінансових цілей інвестора. Оцінка ризиків дозволяє інвесторам краще розуміти можливі загрози і приймати обґрунтовані рішення щодо управління своїм інвестиційним портфелем.

Основні методи оцінки інвестиційних ризиків включають наступні:

аналіз фундаментальних факторів. Цей метод використовує аналіз фінансових показників, економічних показників та інших факторів, що впливають на успішність інвестиційного об'єкта. Через цей аналіз інвестор отримує уявлення про потенційний ризик і вигоду від даної інвестиції.

технічний аналіз. Цей метод використовує статистичний аналіз ринкових даних, таких як ціни акцій, обсяг торгівлі тощо, для прогнозування майбутнього руху цін. Технічний аналіз може допомогти виявити потенційні ризики і зміни в ринковому тренді.

сценарний аналіз. Цей метод полягає у розгляді різних сценаріїв розвитку подій і визначенні впливу кожного з них на інвестиційний портфель. Інвестор може оцінити ризики, аналізуючи різні можливі варіанти розвитку ситуації.

стрес-тестування. Цей метод використовується для визначення впливу негативних подій або змін на фінансові показники інвестиційного портфелю. Інвестор проводить тестування портфеля на різних стрес-сценаріях, що допомагає зрозуміти можливі наслідки небажаних розвитків подій.

аналіз ризиків зворотного дотику. Цей метод передбачає виявлення можливих наслідків інвестиційного рішення і розгляд варіантів зворотного дотику в разі несприятливого розвитку подій. Інвестор аналізує можливі втрати і виявляє способи зменшення ризиків.

Ці методи оцінки інвестиційних ризиків можуть використовуватися окремо або в комбінації один з одним для досягнення більш точних результатів. Важливо також зазначити, що кожен інвестор може мати свої власні підходи і методи оцінки ризиків, які відповідають його особистим цілям та вподобанням.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Визначення реальної ставки відсотка та суми приросту доходу з урахуванням інфляції

1. Реальна ставка відсотка (за формулою Фішера):

$$r = \frac{(1 + i)}{(1 + f)} - 1 \quad (1.7)$$

де: i – номінальна ставка (річна);
 f – річний темп інфляції (у вигляді десяткового дробу).

2. Майбутня вартість інвестиції:

$$FV = PV(1 + i)^t \quad (1.8)$$

де: PV – початкова сума інвестицій;
 i – номінальна ставка (річна);
 t – кількість років.

3. Загальний річний темп інфляції

$$(1 + f_{\text{кв}})^4 - 1 \quad (1.9)$$

де: $f_{\text{кв}}$ – квартальний темп інфляції.

Алгоритм вирішення:

1. Розрахувати загальний річний темп інфляції за формулою:
2. Знайти реальну ставку r за формулою Фішера.
3. Визначити реальну майбутню вартість інвестиції, використовуючи r замість i .

2. Визначення доцільності придбання програмного забезпечення

1. Чиста приведена вартість (NPV):

$$NPV = \sum \frac{CF_t}{(1 + r)^t} - I_0 \quad (1.10)$$

де: CF_t – очікуваний грошовий потік;

r – реальна ставка дисконтування;
 I_0 – стартові інвестиції.

Алгоритм вирішення:

1. Обчислити річний темп інфляції за місячним темпом.
2. Визначити реальну ставку відсотка за формулою Фішера.
3. Розрахувати NPV. Якщо $NPV > 0$, то проєкт доцільний.

3.Визначення реальної майбутньої вартості коштів, вкладених у цінні папери

Алгоритм вирішення:

1. Розрахувати реальну ставку за формулою Фішера.
2. Використовуючи цю ставку, знайти реальну майбутню вартість вкладень.
3. Порівняти результати з альтернативними варіантами інвестування.

4.Оцінка інвестиційного проєкту (методи NPV, IRR, PI, DPP)

1. Індекс прибутковості (PI):

$$PI = \frac{NPV + I_0}{I_0} \quad (1.11)$$

Внутрішня норма прибутковості (IRR): знаходиться шляхом розв'язку рівняння $NPV=0$.

Дисконтований період окупності (DPP): Визначається шляхом накопичення дисконтованих грошових потоків до моменту, коли вони покрийють стартові інвестиції.

Алгоритм вирішення:

1. Дисконтувати грошові потоки.
2. Обчислити NPV.
3. Знайти PI. Якщо $PI > 1$, то проєкт привабливий.
4. Визначити період окупності.

5. Оцінка ризиків інвестиційної операції

1. Очікувана середня прибутковість:

$$E(R) = \sum p_i R_i \quad (1.12)$$

де: p_i – ймовірність кожного сценарію;
 R_i – відповідна дохідність.

2. Дисперсія і стандартне відхилення:

$$\sigma^2 = \sum p_i (R_i - E(R))^2 \quad (1.13)$$

3. Коефіцієнт варіації:

$$CV = \frac{\sigma}{E(R)} \quad (1.14)$$

Алгоритм вирішення:

1. Розрахувати очікувану дохідність для кожного проєкту.
2. Знайти стандартне відхилення.
3. Порівняти коефіцієнти варіації: чим менше, тим менший ризик.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Капітал в розмірі 500 тис. грн вкладений у облігації на 2 роки за номінальною ставкою 25% річних. Визначити реальну ставку відсотка та суму приросту доходу з урахуванням інфляції, якщо очікуваний квартальний темп інфляції становить 10%.

Визначити доцільність придбання програмного забезпечення за такими даними:

- 1) обсяг інвестицій – 350 тис. грн;
- 2) очікуваний дохід, після реалізації проєкту – 500 тис. грн.;
- 3) період інвестування – 2 роки;
- 4) номінальна ставка відсотку на ринку – 21 % річних; місячний темп інфляції – 1,8 %.

Визначити реальну майбутню вартість коштів, вкладених у цінні папери, на таких умовах:

- 1) обсяг фінансових інвестицій – 800 тис. грн;
- 2) період інвестування – 2 роки;
- 3) номінальна ставка – 22% річних; річний темп інфляції – 12%.

Оцінити інвестиційний проєкт, який має такі параметри: стартові інвестиції – 4000 тис. грн.;

1. період реалізації – 3 роки: грошовий потік по рокам (тис. грн.): 2000; 2000; 3000;
2. необхідна ставка доходності (без врахування інфляції) – 18%: середньорічний індекс інфляція – 10%.

Необхідно оцінити рівень ризику за інвестиційною операцією за наступними даними: на розгляд представлено два альтернативних інвестиційних

проекту (проект А і проект Б) з ймовірністю очікуваних доходів, представленою в табл.

Таблиця – Розподіл імовірності очікуваних доходів за двома інвестиційними проектами

Можливі значення кон'юнктури інвестиційного ринку	Інвестиційний проект 1			Інвестиційний проект 1		
	Розрахунковий доход, ум.грош.	Значення імовірності	Сума очікуваних доходів, ум. грош. од.	Розрахунковий доход, ум.грош.	Значення імовірності	Сума очікуваних доходів, ум. грош. од.
Висока	600	0,25		800	0,20	
Середня	500	0,50		450	0,60	
Низька	200	0,25		100	0,20	
В цілому	-	1,0		-	1,0	

Завдання 2. Сформуйте висновок щодо результатів досягнення поставленої мети практичної роботи. Сформуйте звіт.

Тема 8. Формування та управління інвестиційним портфелем. Практична робота 8. Управління формуванням інвестиційних ресурсів.

Метою роботи є набуття практичних навичок щодо управління процесом залучення, розподілу та використання інвестиційних ресурсів з метою досягнення стратегічних цілей організації чи держави.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Управління формуванням інвестиційних ресурсів є важливою складовою фінансового управління компанії. Цей процес включає в себе оцінку потреби в інвестиціях, пошук джерел фінансування, вибір оптимальних інструментів залучення коштів та ефективне управління ними.

Формування інвестиційних ресурсів передбачає розвиток стратегії компанії з метою залучення достатньої кількості коштів для фінансування проєктів і реалізації стратегічних цілей. Важливою складовою цього процесу є оцінка фінансових потреб компанії, визначення обсягу необхідних інвестицій та вибір найбільш доцільного способу їх залучення.

Один з ключових аспектів управління формуванням інвестиційних ресурсів - це пошук джерел фінансування. Це може включати приватне розміщення акцій, видачу облігацій, отримання кредитів від банків, залучення інвестицій від венчурних фондів або державні програми фінансування. Компанія повинна проаналізувати різні варіанти і вибрати найбільш оптимальний з точки зору вартості капіталу, ризику та доступності коштів.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Для розрахунку поточної вартості фонду можна скористатися формулою для обчислення суми ануїтету:

$$PV = PMT * [(1 - (1 + r)^{-n}) / r] \quad (1.15)$$

де: PV - поточна вартість фонду

PMT - рентний платіж в кінці кожного року

r - річна процентна ставка

n - кількість років

2. Для порівняння пропозицій обох банків, ми можемо використовувати формулу складних процентів:

$$A = P(1 + r/n)^{nt} \quad (1.16)$$

де: A - кінцева сума,

P - початковий вклад,

r - річна процентна ставка (у десятковому виразі),

n - кількість нарахувань процентів на рік,

t - тривалість у роках.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Знайти розв'язок задач:

1. Підприємство запланувало за 4 роки створити резервний фонд. Рентні платежі вносяться в кінці кожного року протягом чотирьох років по 10,5 тис. грн. під 20 % річних, нарахування процентів щороку. Розрахуйте поточну вартість фонду. Визначте величину фонду.

2. Визначте ефективність інвестиції розміром 200 000 грн., якщо щомісячні очікувані доходи за перші п'ять місяців становить відповідно: 20 000; 40 000; 50 000; 80 000 і 100 000 грн.. Витрати залучення капіталу становлять 13,5 % річних.

3. Через рік Ваш син буде вступати до університету на комерційній основі. Плата за весь термін навчання становить \$ 5600, якщо внести її в момент вступу до університету. Ви маєте в даний час \$ 4000. Під яку мінімальну процентну ставку треба покласти гроші в банк, щоб накопичити необхідну суму?

4. Реклама одного комерційного банку пропонує 14% річних при щомісячному нарахуванні процентів. Інший комерційний банк пропонує 18 % річних щоквартальному нарахуванні процентів. Строк зберігання внесків становить 12 місяців. Якому банку віддати перевагу?

5. Визначте поточну вартість облігації з нульовим купоном номіналом 100 грн., строком обігу 90 днів і доходністю 21 % річних.

Завдання 2. Сформуйте висновок щодо результатів досягнення поставленої мети практичної роботи. Сформуйте звіт.

Тема 9. Інвестування в нерухомість: аналіз привабливості об'єктів.

Практична робота 9. Інвестування в нерухомість: аналіз вигод та ризиків інвестування в нерухомість

Метою роботи є оцінка і дослідження потенційних переваг і небезпек, пов'язаних з інвестуванням в нерухомість.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вкладення коштів в нерухомість - це одна з найпоширеніших та затребуваних форм інвестування. Нерухомість, будучи фізичним активом, зазвичай вважається стабільнішою та менш ризикованою інвестицією порівняно з іншими видами активів, такими як акції чи облігації. Але, як і в будь-якому інвестиційному рішенні, інвестування в нерухомість має свої вигоди та ризики, які варто ретельно розглянути перед здійсненням вкладення.

Вигоди інвестування в нерухомість:

✓ *потенційна збільшення вартості активу.* Зазвичай, з часом нерухомість має тенденцію зростати вартість. З розвитком району чи зростанням попиту на нерухомість в окремому регіоні, можливе збільшення її ціни.

✓ *прибуток з оренди.* Якщо ви здійснюєте інвестицію у комерційну нерухомість або житлові приміщення для здачі в оренду, ви можете отримувати стабільний потік доходу з орендарів.

✓ *хеджування проти інфляції.* Нерухомість, особливо житлова, може допомогти зберегти вартість вашого капіталу і захистити вас від впливу інфляції.

✓ *диверсифікація портфеля.* Інвестиції в нерухомість дозволяють додати різноманітність до вашого інвестиційного портфеля, знижуючи ризик у разі знецінення інших активів.

Ризики інвестування в нерухомість:

✓ *ліквідність.* Продаж нерухомості може зайняти тривалий час, і ви не завжди зможете швидко реалізувати свою інвестицію, як у випадку з біржовими цінними паперами.

✓ *можливий знецінення активу.* Вартість нерухомості може зменшитися через різноманітні фактори, такі як економічний спад, зміни в регуляційному середовищі або падіння попиту.

✓ *обслуговування та утримання.* Інвестування в нерухомість вимагає регулярних витрат на утримання, ремонт та страхування, що може знизити вашу загальну прибутковість.

✓ *ризик невдачі з орендарями.* Якщо ви інвестуєте в нерухомість для здачі в оренду, завжди існує ризик затримок чи невиконання орендарем.

Інвестування в нерухомість може бути цікавою та вигідною стратегією, але варто ретельно розглянути всі аспекти та провести детальний аналіз перед здійсненням вкладень. Доцільно враховувати свої фінансові цілі, ризикотерпіння та здатність управляти нерухомістю.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Визначення вартості об'єкта нерухомості

1. Формула для розрахунку вартості нерухомості через ставку капіталізації:

$$V = \frac{NOI}{R} \quad (1.17)$$

де: V — вартість об'єкта нерухомості, грн;
 NOI — чистий операційний дохід (ЧОД), грн;
 R — ставка капіталізації

2. Визначення ставки капіталізації

1. Ставка капіталізації розраховується за формулою:

$$R = \frac{NOI}{V} \quad (1.18)$$

2. Якщо невідома вартість об'єкта, тому використаємо формулу розрахунку ставки капіталізації через середньозважену вартість капіталу (WACC):

$$R = L \cdot i + (1 - L) \cdot r \quad (1.19)$$

де: L — частка кредиту у вартості об'єкта ($L=D/V$);
 i — річна ставка кредиту;
 r — необхідна прибутковість власного капіталу (доходність інвестора)

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Інвестор планує одержати 25 % доходу на свої інвестиції в об'єкт нерухомості. Для фінансування угоди є можливість отримати кредит у розмірі 80% від вартості цього об'єкта нерухомості під 19 % річних. Визначте ставку капіталізації та вартість об'єкта нерухомості за умови, якщо чистий операційний дохід від нього становить 50 000 грн

Варіант	I	II	III	IV	V
Дохід, %	21	22	23	24	26
Розмір кредиту, %	75	78	82	84	85
Річна ставка, %	17	18	20	21	22
ЧОД, тис. грн.	40	45	48	52	55

Завдання 2. Сформуйте висновок щодо результатів досягнення поставленої мети практичної роботи. Сформуйте звіт

Тема 10. Моніторинг та оцінка ефективності інвестиційних проєктів.

Практична робота 10. Аналіз результатів та рекомендації щодо інвестування в об'єкти нерухомості.

Метою роботи є визначення та оцінка різних стратегій та підходів, які допоможуть інвесторам зменшити ризики, пов'язані з інвестуванням у нерухомість.

ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

В сучасних умовах економічного розвитку, інвестування в нерухомість стає однією з найпривабливіших і стратегічних альтернатив для різних категорій інвесторів. Це пояснюється тим, що нерухомість, як актив, може забезпечити стабільний потік доходу, збереження капіталу та додаткову прибутковість у майбутньому. Проте, разом зі значними перевагами, інвестування в нерухомість також несе значні ризики, які можуть вплинути на досягнення успішних інвестиційних результатів.

Аналіз напрямків мінімізації ризиків інвестування в нерухомість є важливою складовою стратегії для інвесторів. Інвестування в нерухомість може бути вигідним, проте пов'язане з різними ризиками. Основними напрямками мінімізації ризиків є:

✓ *грунтовне дослідження.* Перш за все, перед інвестуванням у конкретний об'єкт нерухомості, необхідно здійснити ґрунтовне дослідження. Це допоможе виявити можливі проблеми з будівлею або земельною ділянкою, такі як юридичні чи структурні проблеми.

✓ *рівновага ризику і доходності.* Важливо збалансувати ризик і доходність своєї інвестиції. Високодохідна нерухомість часто пов'язана з вищим рівнем ризику. Розгляньте різні можливості і зосередьтеся на тих, які надають розумну рівновагу між ризиком і потенційним доходом.

✓ *розподіл інвестицій.* Розподіл інвестицій між різними видами нерухомості та регіонами може допомогти знизити загальний ризик портфеля. Інвестування у різні типи нерухомості, такі як житлова, комерційна, офісна, промислова, а також у різних місцезнаходженнях, може зменшити залежність від конкретних ринкових умов.

✓ *аналіз ринку.* Вивчайте ринок нерухомості, щоб зрозуміти його потенційний потік, перспективи зростання цін, рівень попиту та інші фактори, які можуть вплинути на вашу інвестицію. Прогнозування тенденцій ринку допомагає уникнути некерованих ризиків.

✓ *фінансова стійкість.* Перед інвестуванням у нерухомість впевніться, що у вас є фінансова стійкість, щоб впоратися з можливими негативними сценаріями, такими як затримки в оренді, ремонти чи великі витрати.

✓ *врахування юридичних аспектів.* Приділяйте особливу увагу юридичним аспектам при купівлі та здійсненні операцій з нерухомістю. Націлюйтеся на правильне оформлення угод, страхування та захист ваших прав як інвестора.

✓ *диверсифікація географії.* Інвестування в нерухомість різних регіонів

або навіть країн може знизити ризик залежності від конкретних ринкових умов та змін законодавства.

✓ *реагування на зміни.* Світ рухається швидко, і ринки можуть змінюватися. Будьте готові адаптуватися до нових тенденцій і змінювати свою стратегію, якщо потрібно.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВИКОНАННЯ

1. Обчислення загального виторгу:

$$V = N \times S \quad (1.20)$$

де: N – кількість відвідувачів;
S – середні витрати одного відвідувача

2. Загальний дохід від продажу

$$D = K \times P \quad (1.21)$$

де: K – кількість товару;
P – ціна товару.

ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Компанія розглядає можливість оренди в районі м. Харкова ділянки землі. Очікується, що торгова пропозиція зацікавить 3 000 чоловік на місяць. У середньому кожен відвідувач з'їсть продуктів на 240 грн. Прибуток компанії повинен скласти 200 грн. на 1000 грн продажу.

Визначити:

1) який максимальний розмір помісячної орендної плати може дозволити собі сплачувати собі компанія, зберігаючи при цьому необхідну норму прибутку;

2) у відповідності з яким принципом складається вартість землі.

Завдання 2. Забудовник має намір для будівництва 10 котеджів придбати земельну ділянку площею 1,5 га (15 000 м²). Збудований котедж може бути проданий за 1400 тис. грн. Згідно з проектною документацією вартість будівництва 10 котеджів становить 10 200 тис. грн. Інші витрати, пов'язані з забудовою оцінюються відносно вартості будівництва, а саме :

- 7 % на проектування та відведення земельної ділянки;
- 21 % на дольову участь у розвитку міської інфраструктури;
- 4% на менеджмент та маркетинг;
- 12% на фінансове обслуговування.

Прибуток прийнятний для забудовника складає 15 % від усіх понесених витрат. Враховуючи динаміку продажів, що склалися на ринку, всі котеджі можуть бути продані протягом 4 років. При нормі віддачі проекту забудовника на

рівні 10 % коефіцієнт поточної вартості одиничного ануїтету – 3,1699. Оцінити земельну ділянку економічним методом.

Завдання 3. Визначити вартість земельної ділянки, на якій інвестор планує розташувати автозаправочну станцію на дві колонки. Валові капітальні вкладення на одну колонку – 324 тис. грн. Протягом 1 год. на 1 колонці заправляється 5 автомобілів, 1 заправка в середньому на 18 л бензину. Чистий прибуток з 1 л складає 2,6 грн. Запланована доходність об'єкта – 12 %, строк економічного життя 8 років. Повернення інвестицій здійснюється прямолінійним методом

Завдання 4. Сформуйте висновок щодо результатів досягнення поставленої мети практичної роботи. Сформуйте звіт.

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи (індивідуальне науково-дослідне завдання)

Тема: «Комплексний підхід до фандрайзингової діяльності та інвестування: поєднання стратегій залучення фінансування та ефективного управління інвестиціями»

Мета дослідження: Розробити ефективну модель фандрайзингової діяльності, що інтегрує сучасні стратегії залучення фінансування та механізми інвестування для підвищення фінансової стійкості проєктів.

Основні завдання дослідження:

1. **Аналіз стратегій фандрайзингу:**
 - визначити ефективні методи залучення коштів у фандрайзингових проєктах;
 - дослідити можливості грантового фінансування та його вплив на стійкість проєктів.
2. **Фінансове планування у фандрайзингових проєктах:**
 - розробити бюджет фандрайзингового проєкту з урахуванням усіх джерел фінансування;
 - провести аналіз ризиків і розробити механізми їх мінімізації.
3. **Інвестування у фандрайзингові проєкти:**
 - визначити оптимальні методи оцінки вартості грошей у часі для довгострокового планування;
 - розглянути способи інвестування залучених коштів у стійкі активи (наприклад, нерухомість або соціальні підприємства).
4. **Моніторинг та оцінювання ефективності:**
 - розробити систему моніторингу та оцінювання результатів фандрайзингового проєкту;
 - запропонувати індикатори ефективності залучених та інвестованих коштів.

Методи дослідження:

Порівняльний аналіз стратегій фандрайзингу та інвестування.
SWOT-аналіз можливостей та ризиків фандрайзингових проєктів.
Моделювання фінансових потоків та інвестиційного портфеля.
Оцінка ефективності інвестиційних вкладень за допомогою фінансових індикаторів (ROI, NPV, IRR).

Форма звіту:

- Підготовка матеріалів у форматі Word та презентація до 20 слайдів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Боковець В.В., Мороз О.О. Управління інвестиціями: навчальний посібник. Вінниця: ВФЕУ. 2023. 186 с.
2. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Інвестиційний аналіз: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2022. 400 с.
3. Ващук О., Торбас О., Лемещенко-Лагода В., Сімахова А., Мандич О. Грант: керівництво до дії: посібник / за заг. ред. В. Лемещенко-Лагоди, А. Сухих; Рада молодих учених при МОН. Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2024 114 с.
4. Всі гранти. Офіційний сайт ресурсного центру Гурт. URL: <http://gurt.org.ua/news/grants/>.
5. Гавриш О.М., Пісковець О.В., Мартиненко М.О. Біржова діяльність. Київ : ДУТ, 2020. 230 с.
6. Господарський кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
7. Закон України «Про державно-приватне партнерство» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text>
8. Закон України «Про інвестиційну діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
9. Закон України «Про індустриальні парки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>
10. Закон України «Про інститути спільного інвестування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
11. Закон України «Про режим іноземного інвестування» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр#Text>
12. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
13. Інвестиційний менеджмент: навч. посіб. (практикум) / С.В. Качула, С.М. Халатур, Г.Є. Павлова, Л.В. Лисяк, Н.П. Дуброва. Дніпро, 2022. 204 с
14. Інтерактивна навчальна платформа FUNdraiser. URL: <https://fundraiser.games/>
15. Кашевський В. Підготовка проектів до Державного фонду регіонального розвитку. Практичний посібник. Київ: Федерація канадських муніципалітетів / Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст», 2020. 42с. URL: <https://decentralization.ua/uploads/library/file/709/Practychny-Posibnyk-DFRR.pdf>
16. Кащена Н. Б., Порсюрова І.П. Операції підприємства з цінними паперами: організаційно-методичні аспекти обліку, аналізу і аудиту : монографія. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 355 с. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/11453>
17. Кібік О., Слободянюк О., Примаченко І., Кузнецова Л. Фінансове забезпечення проєкту: навч.-метод. посіб.; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса: Фенікс, 2023. 118 с.
18. Ковшун Н. Е., Левун О. І. Аналіз та реалізація проєктів: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2022. 350 с.

19. Нагірська К. Грант-менеджмент: Просто про складне: навчально-практичний посібник. Підготовлено в рамках реалізації проєкту за фінансової підтримки House of Europe та ЄС. 2022. 58 с.
20. Овчаренко Т. Посібник моделювання ефективної фінансової діяльності органів місцевого самоврядування ОТГ в умовах децентралізації: консолідований підхід. Київ: Програма ООН із відновлення та розбудови миру, за фінансової підтримки Європейського Союзу, 2020. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/568/4.pdf>
21. Офіційний сайт Європейської фандрайзингової асоціації. URL: <http://www.efa-net.eu/>.
22. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу.
23. Посібник з підготовки проєктів. Київ: Проєкт «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» EuropeAid/132810/C/SER/UA. URL: <https://enefcities.org.ua/upload/files/Posibnyk.pdf>
24. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова КМУ від 03.03.2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text>
25. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>
26. Проектний менеджмент у діяльності громадських організацій. Посібник за заг. ред. Н. Дмитрук. Полтава: ПОВФ «Ініціатива», 2020. 96с. URL: https://initiative.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Posibnyk_Fond-2020_kor.pdf